

GLÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Urząd Statystyczny w Krakowie – Ośrodek Statystyki Kultury

Informacja sygnałna

WYNIKI BADAŃ GUS

Działalność instytucji kultury w Polsce w 2011 r.¹

W 2011 r. w Polsce zmniejszyła się – w porównaniu z rokiem poprzednim – liczba prawie wszystkich instytucji kultury: muzeów i oddziałów muzealnych, instytucji paramuzealnych, galerii, salonów sztuki, teatrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic, bibliotek publicznych. Po raz pierwszy od kilku lat nieznacznie wzrosła liczba kin. Zwiększyła się liczba zwiedzających w muzeach, galeriach i salonach sztuki, instytucjach paramuzealnych oraz widzów w kinach.

Według stanu w dniu 31 XII 2011 r. działalność prowadziło 777 muzeów i oddziałów muzealnych, 173 teatry i instytucje muzyczne, 3708 domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, 352 galerie i salony sztuki, 448 kin stałych oraz 8290 bibliotek publicznych (łącznie z filiami) i 1962 placówki informacyjno-biblioteczne (biblioteki naukowe, fachowe, pedagogiczne, fachowo-beletrystyczne, ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz towarzystw naukowych)².

Tak jak w poprzednich latach, w poszczególnych województwach Polski obserwuje się różnice zarówno w dostępie do instytucji kultury, jak i w stopniu korzystania z nich. Lepsza dostępność do instytucji kultury jest związana z rozwojem gospodarczym województwa i stopniem urbanizacji. Największa różnorodność instytucji kultury i bogactwo oferty artystycznej jest w dużych miastach. W małych miejscowościach i na terenach wiejskich podstawowe znaczenie dla możliwości korzystania z publicznej oferty kulturalnej mają domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice i biblioteki. Placówki te, niejednokrotnie pełniąc funkcję centrów kultury, organizują różnorodne formy spędzania wolnego czasu poprzez urozmaiconą ofertę kulturalną dla odbiorców w różnym wieku.

Instytucje kultury systematycznie przystosowują swoje obiekty dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Coraz więcej placówek usuwa bariery architektoniczne poprzez modernizację wejść do budynków. W muzeach, galeriach i salonach sztuki, bibliotekach i kinach, dzięki wdrażaniu techniki audiodeskrypcji możliwy jest odbiór treści wizualnych przez osoby niewidzące i słabowidzące. Spośród wszystkich instytucji kultury, najwięcej obiektów przystosowanych dla potrzeb osób poruszających się na wózkach posiadają kina (81,5% kin dysponuje przystosowanym wejściem do budynku, 62,9% - udogodnieniami wewnątrz budynku), teatry i instytucje muzyczne (odpowiednio: 77,5% i 67,6%) oraz galerie i salony sztuki (47,7% i 43,2%).

Instytucje kultury poprzez Internet dają swoim widzom i zwiedzającym możliwość przesłania oferty, zaplanowania wizyty, zarezerwowania biletu wstępu (33,9% kin stałych oraz 19,0% muzeów).

W obszarze kultury w Polsce dominują podmioty publiczne - biblioteki, teatry i instytucje muzyczne, muzea, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice. Instytucje kultury organizowane przez podmioty prywatne to najczęściej galerie i salony sztuki oraz kina. W związku z tym rozwój instytucji kultury jest uzależniony w dużej mierze od wydatków budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

¹ Źródłem informacji wykorzystanych w opracowaniu były wyniki badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny na formularzach: K-01 Sprawozdanie z działalności artystycznej i rozrywkowej, K-02 Sprawozdanie z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej, K-03 Sprawozdanie biblioteki, K-05 Sprawozdanie z działalności wystawienniczej, K-07 Sprawozdanie z działalności domu kultury, ośrodka kultury, klubu, świetlicy, K-08 Sprawozdanie kina, K-09 Sprawozdanie z organizacji imprez masowych.

² Uwaga: dane o bibliotekach za 2011 r. nie są ostateczne.

Tabl.1. Wybrane instytucje kultury według województw w 2011 r.
Stan w dniu 31 XII

Województwa	Muzea ^a	Teatry i instytucje muzyczne	Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	Galerie i salony sztuki	Kina stałe	Biblioteki publiczne ^b	Placówki informa- cyjno- biblioteczne
Polska	777	173	3708	352	448	8290	1962
2010=100	99.4	94.5	92.1 ^c	95.1	102.3	99.4	98.8 ^c
Dolnośląskie	55	16	262	24	38	631	142
Kujawsko- -pomorskie	28	9	205	12	17	441	84
Lubelskie	46	6	178	10	27	600	117
Lubuskie	16	3	79	5	14	254	29
Łódzkie	48	11	196	47	24	555	186
Małopolskie	112	15	416	66	46	747	243
Mazowieckie	116	37	256	57	59	986	309
Opolskie	14	3	213	3	12	317	48
Podkarpackie	41	3	310	6	30	679	66
Podlaskie	27	7	158	8	14	247	57
Pomorskie	59	13	236	21	21	330	75
Śląskie	57	19	350	42	53	815	253
Świętokrzyskie ..	24	4	114	11	10	289	43
Warmińsko- -mazurskie	23	5	151	12	17	315	83
Wielkopolskie	86	12	298	18	44	709	178
Zachodnio- pomorskie	25	10	286	10	22	375	49

a Łącznie z oddziałami. b Z filiami. c Badanie realizowane co 2 lata; dynamika 2009=100.

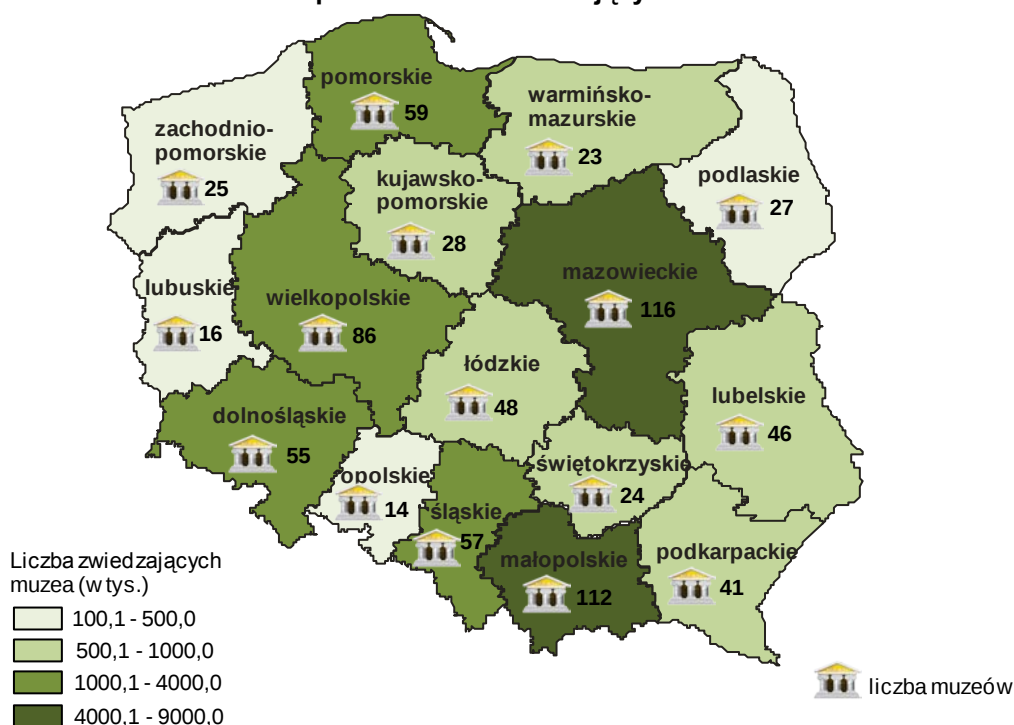
Muzea

Muzeum jako instytucja powołana do gromadzenia, badania i sprawowania opieki nad obiektami posiadającymi wartość artystyczną lub historyczną pełni funkcje ochronne, edukacyjne i estetyczne.

Według stanu w dniu 31 XII 2011 r. w Polsce prowadziło działalność 777 muzeów (łącznie z oddziałami), z których 87,8% należało do sektora publicznego. Organizatorem zdecydowanej większości instytucji były jednostki samorządu terytorialnego (71,8%). W ramach sektora prywatnego organizatorami muzeów były najczęściej organizacje społeczne, polityczne i związki zawodowe (co trzecie prywatne muzeum) oraz Kościoły i związki wyznaniowe (co czwarte).

Najwięcej muzeów funkcjonowało w województwie mazowieckim (116), małopolskim (112) oraz wielkopolskim (86). Pod względem liczby zwiedzających, tak jak w poprzednich latach, największą popularnością wyróżniały się muzea w województwie małopolskim, których wystawy zgromadziły 1/3 ogółu zwiedzających. W porównaniu z poprzednim rokiem, liczba wszystkich zwiedzających wzrosła o 12,2% i wyniosła 24,9 mln osób. Przeciętnie jedno muzeum zwiedziło 32,1 tys. osób, tj. o 3,9 tys. więcej niż rok wcześniej.

Mapa 1. Muzea i zwiedzający w 2011 r.

Spośród wszystkich rodzajów muzeów, najwięcej jest muzeów regionalnych, historycznych i artystycznych, które w sumie stanowią prawie połowę wszystkich instytucji muzealnych. Największą popularnością cieszyły się muzea artystyczne i historyczne – tylko te dwa rodzaje muzeów skupiły łącznie 44,5% wszystkich zwiedzających. Najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się muzea literackie, geologiczne i militarne, które odwiedziło łącznie 433,5 tys. osób, co stanowiło niespełna 2,0% ogółu zwiedzających.

Według stanu na koniec 2011 r., w ramach zbiorów muzea posiadały 15,1 mln muzealiów oraz 413,5 tys. depozytów. W ciągu roku najwięcej nowych pozycji inwentarzowych (91,7 tys.) pozyskano dzięki darom od osób prywatnych i instytucji, pozostałe nowe muzealia zostały zakupione (59,0 tys.) oraz pozyskane drogą badań (44,3 tys.). W strukturze muzealiów według dyscyplin, najliczniejsze były zbiory z zakresu archeologii (17,5%), przyrody (15,4%) oraz sztuki (14,7%). W ciągu roku zostało zdigitalizowanych 396,4 tys. pozycji inwentarzowych – najwięcej w województwie małopolskim (95,3 tys.), mazowieckim (89,6 tys.) oraz zachodniopomorskim (34,1 tys.). W ramach depozytu najliczniejsze były zbiory archeologiczne (38,1% wszystkich depozytów według stanu na koniec roku), z zakresu sztuki (21,5%) oraz numizmaty (9,2%).

W ubiegłym roku wszystkie muzea i oddziały muzealne zorganizowały w kraju 6,6 tys. wystaw (tj. o 0,5% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim); 4,8 tys. wystaw czasowych (wzrost o 0,8%) oraz 1,8 tys. stałych (spadek o 0,4%). Z ogółu wystaw czasowych, 63,4% stanowiły wystawy własne. Pozostała część to wystawy obce, tj. prezentowane w danym muzeum, ale przygotowane przez inne muzea krajowe lub zagraniczne. Ponadto, w 2011 r. muzea zorganizowały 168 wystaw za granicą, które odwiedziło 3,9 mln osób.

Z ogólnej liczby zwiedzających w kraju w 2011 r., 35,0% odwiedzało muzea i wystawy w zorganizowanych grupach i były to w większości grupy młodzieży szkolnej (66,7% zwiedzających w grupach i 23,3% ogółu zwiedzających). Blisko co trzecia osoba odwiedzała wystawy muzealne bezpłatnie. Z okazji imprez okolicznościowych nieodpłatnie ze zwiedzania skorzystało 1,4 mln osób, a w Noc Muzeów - 980,6 tys. Z tej ostatniej formy zwiedzania w ubiegłym roku skorzystało o 13,9% więcej osób niż rok wcześniej. Ponadto, muzea prowadzące swoją internetową stronę odwiedzały 25,7 mln wirtualnych odwiedzających.

Muzea i oddziały muzealne, oprócz działalności wystawienniczej, prowadziły szereg innych form aktywności, tj. lekcje muzealne, seanse filmowe, warsztaty, odczyty, prelekcje, spotkania, imprezy cykliczne, koncerty, imprezy plenerowe, konkursy oraz sesje i seminaria. W 2011 r. muzea zorganizowały łącznie 110,0 tys. tego typu imprez, w których udział wzięło 8,9 mln uczestników.

Lekcje muzealne stanowią ważną część działalności oświatowej instytucji muzealnych. W ubiegłym roku, w ramach 6,8 tys. tematów, instytucje muzealne zorganizowały 60,3 tys. zajęć. Przeciętnie 1 lekcja muzealna zgromadziła 24 uczestników. Najwięcej zajęć przeprowadziły muzea artystyczne, interdyscyplinarne oraz historyczne – w sumie prawie połowę wszystkich lekcji muzealnych (46,7%).

Muzea prowadziły także działalność wydawniczą, głównie w formie druku plakatów oraz informatorów i folderów, których ogólny nakład w 2011 r. wyniósł 4,0 mln egzemplarzy dla 6,3 tys. tytułów. Na pozostałe pozycje wydawnicze muzeów składały się: katalogi zbiorów i wystaw, roczniki, serie wydawnicze oraz inne wydawnictwa. W sumie muzea wydały 9,1 tys. tytułów w nakładzie 8,6 mln egzemplarzy. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba drukowanych tytułów wzrosła o 23,5% a nakład – o 41,7%.

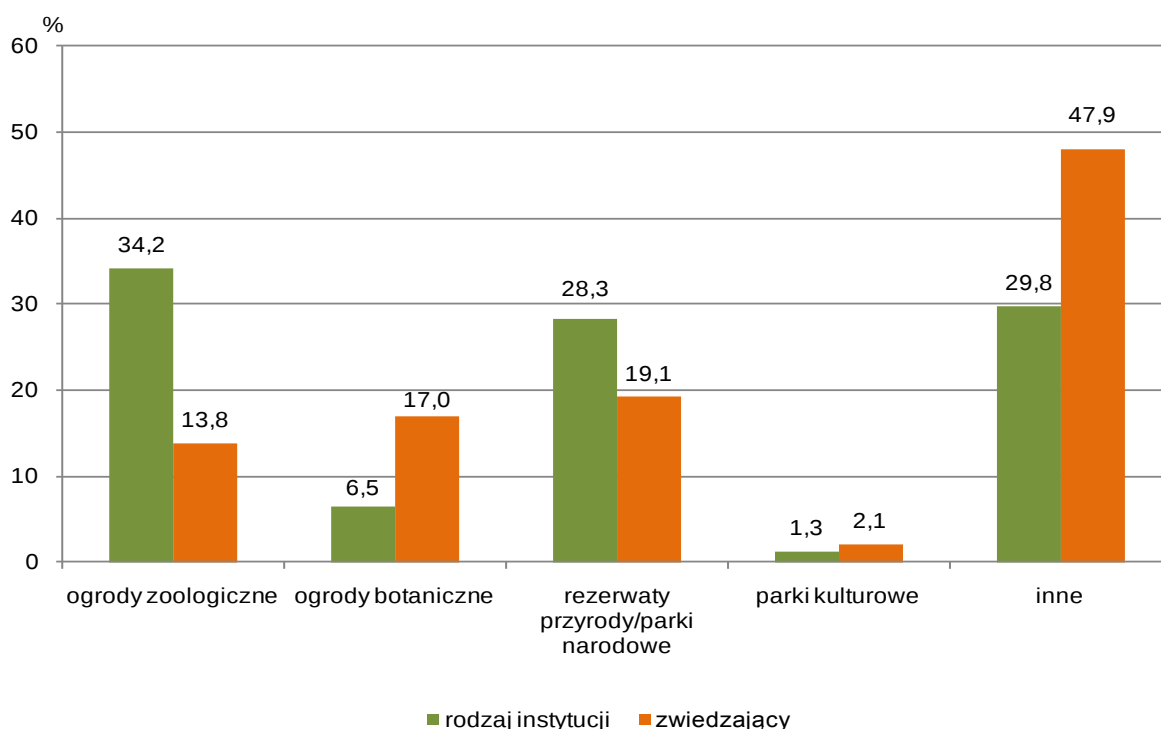
Instytucje paramuzealne

Zgodnie z rekomendowaną przez UNESCO klasyfikacją Międzynarodowej Rady ds. Muzeów (ICOM - *International Council of Museums*) instytucjami paramuzealnymi są: ogrody zoologiczne, botaniczne, rezerваты przyrody, parki narodowe i kulturowe oraz inne jednostki, tj. planetaria, miasteczka i centra nauki i techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe ukazujące osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

W 2011 r. działały 94 instytucje paramuzealne, które swoją pieczę obejmowały 181,5 tys. eksponatów i okazów (najwięcej w ogrodach botanicznych – 103,0 tys.). Instytucje paramuzealne zorganizowały w sumie 485 wystaw, z których zdecydowana większość miała charakter wystaw czasowych. Z ogółu 12,6 mln zwiedzających, 17,7% stanowiła młodzież szkolna w zorganizowanych grupach. Dużą popularnością cieszyły się internetowe odwiedziny stron instytucji paramuzealnych – w ubiegłym roku odnotowano 6,7 mln takich odwiedzin.

Instytucje paramuzealne, podobnie jak muzea, oprócz możliwości zwiedzania, proponowały odbiorcom także inne formy aktywności, m.in. odczyty, prelekcje, spotkania, seanse filmowe, warsztaty, imprezy plenerowe, lekcje muzealne, imprezy cykliczne. W sumie zorganizowały 10,7 tys. tego typu imprez, w których wzięło udział 2,1 mln uczestników.

Wykr.1. Struktura instytucji paramuzealnych w Polsce w 2011 r.

W ramach prowadzonej działalności wydawniczej instytucje paramuzealne wydały w 2011 r. łącznie 888 tytułów o łącznym nakładzie 643,1 tys. egzemplarzy. Działalność wydawnicza instytucji paramuzealnych związana była przede wszystkim z drukowaniem informatorów i folderów oraz plakatów – wydano 716 tytułów (80,6% ogółu tytułów) w nakładzie 466,8 tys. egzemplarzy (72,6% wszystkich nakładów).

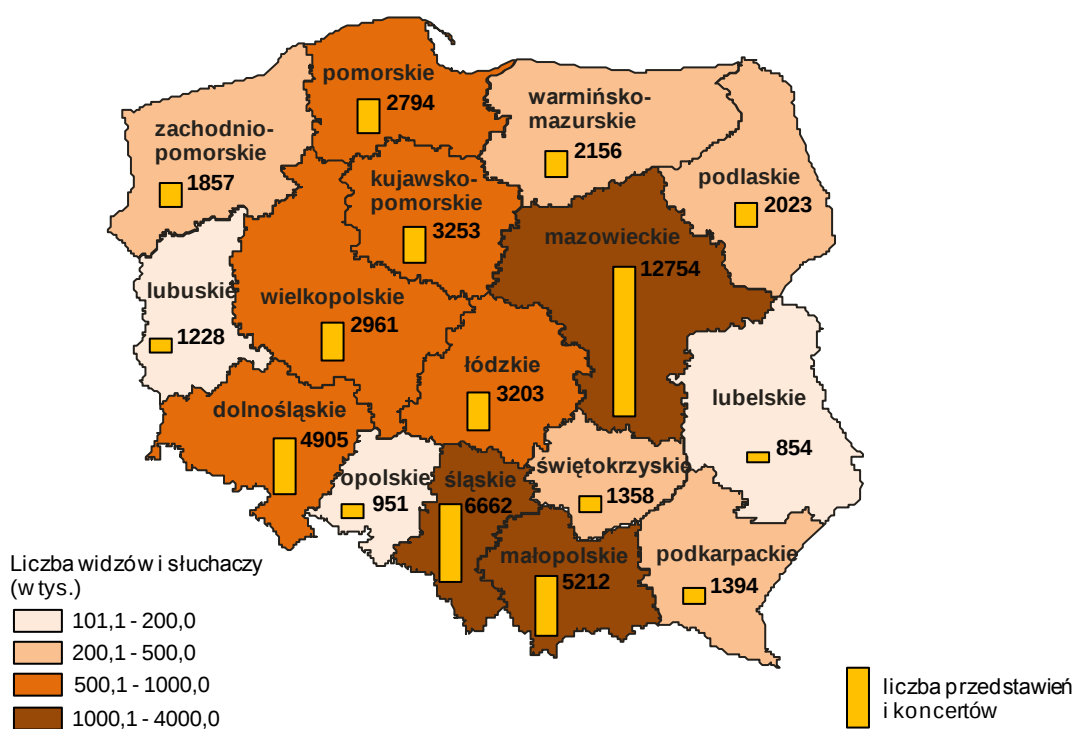
W 2011 r. najwięcej instytucji paramuzealnych prowadziło działalność w województwie dolnośląskim (14), małopolskim i śląskim (po 10). Najmniej placówek tego typu działało w województwie opolskim, lubuskim i podlaskim.

Teatry i instytucje muzyczne

Działalność sceniczną w 2011 r. prowadziły 173 teatry i instytucje muzyczne posiadające własny stały zespół artystyczny (o 10 mniej niż w roku poprzednim), w tym 104 teatry dramatyczne i lalkowe, 25 teatrów muzycznych i 25 filharmonii. Coraz częściej teatry i instytucje muzyczne rezygnują z prowadzenia stałego zespołu.

Najwięcej teatrów i instytucji muzycznych działało w województwie mazowieckim - 37 (w 2010 r. - 41), śląskim - 19 (w 2010 r. - 20), dolnośląskim - 16 (w 2010 r. - 17) i małopolskim - 15 (w 2010 r. - 17). Najmniej teatrów i instytucji muzycznych prowadziło działalność artystyczną i sceniczną w województwie lubuskim, opolskim i podkarpackim - po 3 (tak jak w roku 2010).

Mapa 2. Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych w 2011 r.

W 2011 r. teatry i instytucje muzyczne wystawiły o 3,4% mniej przedstawień i koncertów niż rok wcześniej, czyli 53,6 tys. spektakli (w tym 32,6 tys. w stałych salach). Najwięcej przedstawień artystycznych wystawiły teatry dramatyczne (39,2%) i filharmonie (26,4%).

Frekwencja widzów i słuchaczy była również niższa w porównaniu z 2010 r. (o 5,1%) i wyniosła 10,9 mln osób. Biorąc pod uwagę liczbę widzów i słuchaczy przypadających na jedno przedstawienie i koncert, najwięcej osób uczestniczyło w przedstawieniach zorganizowanych przez zespoły pieśni i tańca – (784 osoby). Dużą popularnością cieszyły się również opery i operetki – odpowiednio:

584 i 363 widzów i słuchaczy na jedno przedstawienie. W teatrach dramatycznych jedno przedstawienie obejrzało średnio 181 osób, w lalkowych – 144, a w filharmoniach jeden koncert wysłuchało przeciętnie 180 osób.

W 2011 r. w teatrach odbyły się 654 premiery (o 30 więcej niż w 2010 r.). Najwięcej premier miało miejsce, podobnie jak rok wcześniej, w teatrach dramatycznych (65,3%). Zdecydowanie najwięcej premier wystawiono w teatrach w województwie mazowieckim (159 premier pokazały łącznie teatry dramatyczne i muzyczne).

Obok podstawowej działalności artystycznej i rozrywkowej teatry i instytucje muzyczne pełnią funkcję edukacyjną. W ramach tej działalności w 2011 r. odbyło się łącznie 12,7 tys. odczytów i prelekcji, seansów filmowych, koncertów, konkursów, warsztatów, lekcji, festiwali oraz sesji i seminariów naukowych. W tych imprezach wzięło udział łącznie 1,2 mln uczestników.

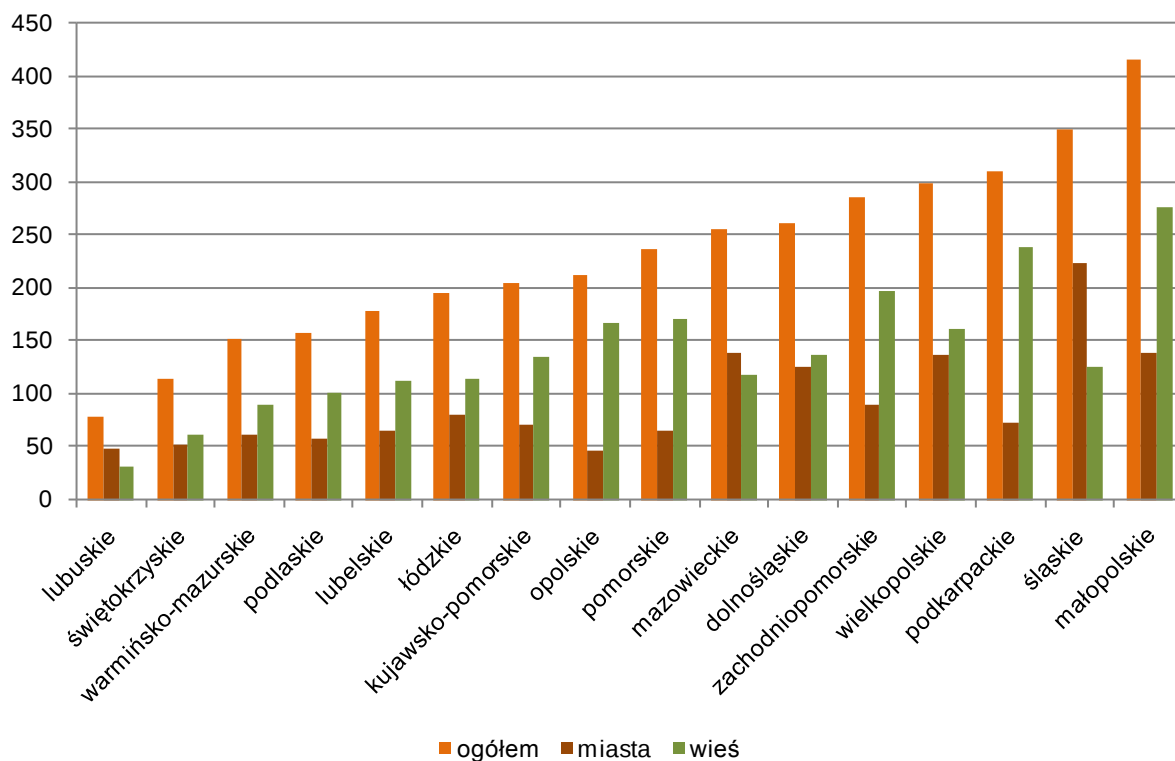
Najbardziej aktywne pod względem edukacji dzieci i młodzieży były filharmonie, które w 2011 r. zorganizowały 10,1 tys. szkolnych audycji muzycznych.

Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

W 2011 r. funkcjonowało 3708 domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic. W porównaniu z 2009 r.³ liczba powyższych instytucji zmniejszyła się o 7,9%. Najwięcej instytucji stanowiły ośrodki kultury (41,4%), a najmniej – kluby (9,3%). Na wsi działało 60,3% wszystkich instytucji. Świetlice oraz ośrodki kultury są centrami kultury częściej zlokalizowanymi na terenach wiejskich niż w miastach – 91,1% świetlic i 57,3% ośrodków kultury działało na wsi. Natomiast kluby i domy kultury są instytucjami kultury dominującymi w miastach – 79,7% klubów i 61,2% domów kultury funkcjonowało w miastach.

Pod względem liczby działających instytucji wyróżniały się województwa małopolskie (416 instytucji), śląskie (350) oraz podkarpackie (310). Tylko w trzech województwach (śląskim, lubuskim i mazowieckim) więcej instytucji funkcjonowało w mieście niż na wsi.

Wykr. 2. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw w 2011 r.
Stan w dniu 31 XII

³ Do 2011 r. badanie działalności domów kultury, ośrodków kultury, klubów, świetlic realizowane było co 2 lata.

Ponad 92,0% ogółu domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic w 2011 r. należało do sektora publicznego, w ramach którego organizatorem instytucji był niemal w całości samorząd terytorialny. Inaczej sytuacja kształtowała się w przypadku samych klubów, gdzie co drugi z nich był placówką prywatną, prowadzoną najczęściej przez jednostki spółdzielcze.

Ponad połowa wszystkich instytucji użytkowała odrębne budynki, wybudowane najczęściej w latach 1945-1989. W ciągu ostatnich 10 lat modernizacji zostało poddanych 70,6% budynków. 14,5% obiektów nie było nigdy modernizowanych, z tego część stanowiły budynki nowe lub wybudowane stosunkowo niedawno i w związku z tym niewymagające remontu. 46,7% wszystkich obiektów przystosowanych było dla osób niepełnosprawnych, przy czym przystosowanie to w głównej mierze dotyczyło wejścia do budynku (94,7% ogółu przystosowanych obiektów), udogodnieniami wewnątrz budynku dysponował niemalże co drugi obiekt.

W 2011 r. prawie połowa ogółu działających instytucji posiadała salę widowiskową, wyposażoną przeciętnie w 186 standardowych miejsc na widowni. Bibliotekę natomiast prowadziła co 6 placówka. We wszystkich domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach funkcjonowało 6,0 tys. pracowni specjalistycznych, wśród których zdecydowanie przeważały pracownie plastyczne (24,0% ogółu pracowni), muzyczne (21,0%) oraz sale baletowe i taneczne (17,6%).

W 2011 r. domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 185,7 tys. imprez, w których wzięło udział 30,8 mln uczestników. Najczęściej organizowane były występy zespołów amatorskich (19,4% ogółu imprez), prelekcje, spotkania, wykłady (18,6%) oraz imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne (12,4%). Do najliczniejszych (pod względem liczby osób uczestniczących na 1 imprezę) należały: festiwale - 1125 (w 2009 r. - kategoria nie była badana), występy artystów i zespołów zawodowych - 438 (wzrost o 4,8% w porównaniu z 2009 r.) oraz wystawy - 213 (spadek o 5,3% w porównaniu z 2009 r.).

W omawianym roku we wszystkich instytucjach działało 14,1 tys. zespołów artystycznych, które zrzeszały 227,0 tys. członków. Najliczniejsze były zespoły taneczne (3,6 tys.), muzyczne-instrumentalne (3,2 tys.) oraz wokalne i chóry (2,9 tys.). W domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach prowadzone były także liczne koła (kluby), tj. systematyczne zajęcia o określonym profilu tematycznym w zorganizowanych grupach. W 2011 r. działalność prowadziło 14,3 tys. kół, w zajęciach których wzięło udział 330,9 tys. osób. Przeciętnie 1 koło zgromadziło 23 uczestników – najwięcej członków zebrały dyskusyjne kluby filmowe (57), kluby seniora (53) oraz koła turystyczne i sportowo-rekreacyjne (24). Dzieci i młodzież w wieku poniżej 15 lat najchętniej uczestniczyły w zajęciach kół tanecznych (16 osób na 1 koło), ceramicznych (14) i plastycznych (13).

Oferta domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic obejmowała również organizację różnego rodzaju kursów. W 2011 r. wszystkie instytucje przeprowadziły ogółem 6,7 tys. kursów, wśród których najpopularniejsze były kursy nauki gry na instrumentach (1,7 tys.), tańca (1,5 tys.) i plastyczne (1,0 tys.). Status absolwenta kursu otrzymało 113,2 tys. osób, w tym 15,1% to osoby w wieku powyżej 55 roku życia. Osoby w tej kategorii wiekowej najczęściej korzystały z kursów językowych i stanowiły 28,7% absolwentów tego typu kursów.

Galerie i salony sztuki

Galerie i salony sztuki uzupełniają swoją działalnością ofertę muzeów jako instytucji zajmujących się wystawiennictwem. Na koniec 2011 r. w Polsce działały 352 galerie i salony sztuki, z czego większość (57,1%) należała do sektora publicznego.

50,3% ogółu galerii posiadało udogodnienia dla osób niepełnosprawnych. Lepiej przystosowane dla niepełnosprawnych były galerie i salony sztuki państwowe i samorządowe (61,7%).

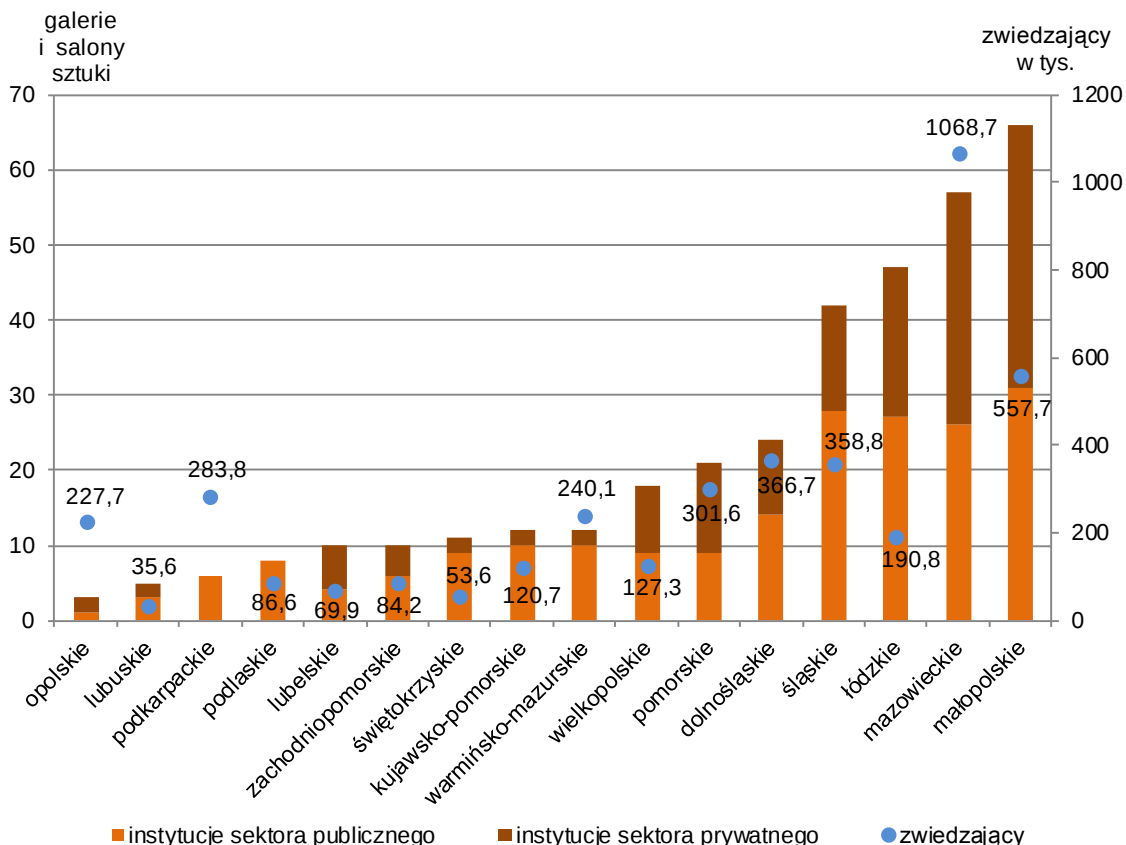
W strukturze zbiorów galerii sektora publicznego (708,5 tys. eksponatów) zdecydowanie przeważało malarstwo (61,7%), na kolejnym miejscu znalazły się zbiory z dziedziny grafiki (27,8%), fotografii (3,7%), tzw. nowe media elektroniczne (3,5%), rysunek (2,2%), filmy o sztuce (0,5%), rzeźba (0,3%), szkło i ceramika (0,2%) oraz tkanina (0,1%).

Najwięcej galerii sztuki i salonów wystawienniczych działało w województwie małopolskim (66), mazowieckim (57), łódzkim (47) oraz śląskim (42).

W badanym roku polskie galerie i salony sztuki zorganizowały 4487 wystaw (o 95 więcej niż w 2010 r.) oraz 5327 ekspozycji (o 606 więcej), które odwiedziło ponad 4 mln osób

(o 5,2% więcej niż w 2010 r.). Najwięcej zwiedzających (77,8%), podobnie jak w 2010 r., było na wystawach krajowych. Nie można pominąć również odwiedzających wystawy zagraniczne (około 530 tys. osób na 334 wystawach) i wystawy międzynarodowe (prawie 396 tys. zwiedzających na 194 wystawach). 22,2% ogółu zwiedzających uczestniczyło w wystawach plenerowych, które stanowiły 4,4% wszystkich wystaw.

Wykr. 3. Galerie i salony sztuki oraz zwiedzający według województw w 2011 r.

Jedna galeria zorganizowała w ciągu roku średnio 13 wystaw. Oprócz podstawowej – wystawienniczej działalności, galerie i salony sztuki pełnią także funkcję edukacyjną. W 2011 r. zorganizowały 10,0 tys. warsztatów i lekcji (o 2,3% więcej niż rok wcześniej), w których wzięło udział 219,5 tys. uczestników.

Ponadto, wystawom towarzyszył szereg innych imprez, tj.: odczyty i prelekcje, seanse filmowe, imprezy muzyczne, konkursy, performance, a także aukcje. Z tego rodzaju oferty skorzystało 510,4 tys. osób (w 2010 r. - 494,6 tys.).

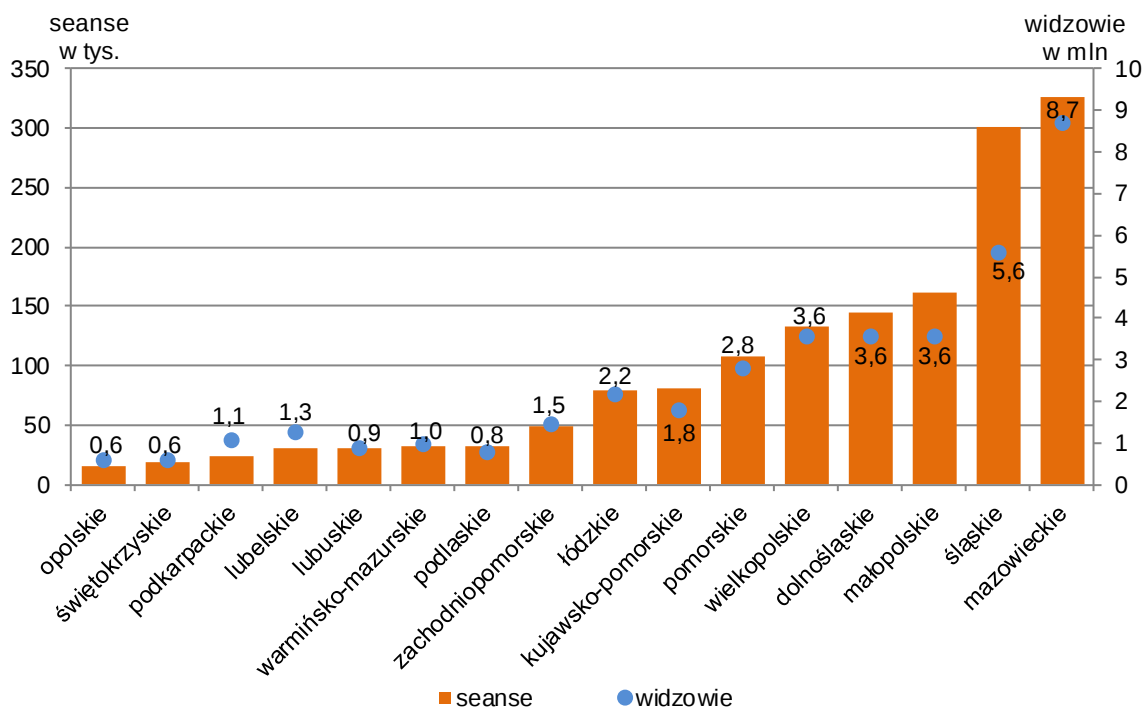
Obok działalności wystawienniczej i edukacyjnej, galerie i salony sztuki prezentują swoją ofertę poprzez wydawane katalogi, plakaty, informatory i foldery. Działalność wydawnicza galerii w 2011 r. objęła 9,5 tys. tytułów w formie drukowanej o łącznym nakładzie 2,3 mln egzemplarzy oraz 1,3 tys. tytułów w formie elektronicznej.

Kina

Najpopularniejszą instytucją kultury w Polsce są kina, które w 2011 r. zgromadziły 39,6 mln widzów (o 5,6% więcej niż przed rokiem). Po raz pierwszy od kilku lat nie odnotowano spadku liczby kin stałych w Polsce. Według stanu na koniec 2011 r. działało 455 kin (448 kin stałych i 7 kin ruchomych), tj. o 2,7% więcej w porównaniu z poprzednim rokiem. Kina stałe dysponowały 1,1 tys. sal z 249,4 tys. miejsc na widowni.

Większość kin w Polsce w 2011 r. należała do sektora publicznego, w tym 62,2% kin było własnością samorządu terytorialnego. Natomiast działalność kinowa częściej była prowadzona przez podmioty sektora prywatnego (53,8% ogółu kin). Przeważająca liczba kin miała swoją lokalizację w miastach (97,8%).

Wykr. 4. Seanse i widzowie w kinach według województw w 2011 r.

W ciągu 2011 r. w kinach stałych wyświetlono 1,6 mln seansów (o 6,2% więcej niż przed rokiem). Najwięcej seansów, podobnie jak w 2010 r., wyświetliły kina w województwach: mazowieckim (20,8% wszystkich seansów w Polsce), śląskim (19,2%) oraz małopolskim (10,3%). Najmniej – kina w województwach: opolskim (1,0%), świętokrzyskim (1,2%) oraz podkarpackim (1,6%).

W 2011 r. wzrósł udział filmów polskich w ogólnej liczbie seansów filmowych. Co piąty wyświetlony w kinach film był produkcji polskiej, podczas gdy w 2010 r. – co ósmy. Ponadto filmy polskie cieszyły się ponad dwukrotnie większą popularnością niż rok wcześniej – zgromadziły blisko 30,0% wszystkich widzów, a rok wcześniej – 14,0%.

Kina coraz częściej, oprócz standardowej aparatury projekcyjnej, dostosowanej do wyświetlania filmów utrwalonych na taśmie światłoczułej o szerokości 35 mm, wyposażone są również w cyfrowe projektory w standardzie DCI. W 2011 r. 28,1% kin stałych dysponowało równocześnie tymi dwoma rodzajami aparatury projekcyjnej, podczas gdy w 2010 r. jedynie 17,1%. Wzrasta także liczba kin umożliwiających widzom rezerwowanie miejsc poprzez system internetowy – w ubiegłym roku taki system posiadało 33,9% kin stałych (rok wcześniej – 26,5%).

W 2011 r. w Polsce, 20,8% kin stałych było kinami wielosalowymi, tj. dysponowało co najmniej 3 salami projekcyjnymi. Wśród nich ponad połowę (54,8%) stanowiły multiplexy, czyli kina posiadające 8 i więcej sal projekcyjnych. Najwięcej multipleksów działało w województwie śląskim (11) oraz mazowieckim (10), natomiast nie posiadają multipleksów województwa opolskie i świętokrzyskie. Średnio jeden multipлекс posiadał 2297 miejsc na widowni i zgromadził 460,5 tys. widzów na 18,8 tys. seansach filmowych. Multiplexy, które stanowiły 11,4% wszystkich kin stałych w Polsce, skupiły blisko połowę ogółu miejsc na widowni (47,0%), wyświetliły 61,6% całości seansów, na których zgromadziły 60,0% wszystkich widzów.

W ubiegłym roku 82,4% kin przystosowanych było dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Adaptacja obiektu dotyczyła głównie wejścia do budynku (98,9% przystosowanych kin), a w mniejszym stopniu udogodnień wewnątrz budynku (76,4%). Jedynie co 15 kino stałe przystosowane było do audiodeskrypcji, czyli techniki narracyjnej umożliwiającej odbiór treści wizualnych osobom niewidomym i słabowidzącym, ale w porównaniu z 2010 r. liczba takich kin wzrosła dwukrotnie.

Kina, oprócz projekcji filmów, prowadzą także inne formy działalności. W 2011 r. najpopularniejszą formą były odczyty, prelekcje, spotkania (w 2,5 tys. imprez wzięło udział 237,7 tys. uczestników), przy czym ponad połowa tego typu imprez miała charakter cykliczny – można więc przypuszczać, że wpisują się one w tradycję danego kina. Ponadto w kinach zorganizowano także 632 imprezy muzyczne i koncerty, w których udział wzięło 110,7 tys. uczestników oraz 471 konkursów – 28,5 tys. uczestników.

Biblioteki

W 2011 r. w Polsce funkcjonowało 10239 bibliotek oraz placówek informacyjno-bibliotecznych⁴. Ogromną większość stanowiły biblioteki publiczne, których głównym celem jest zaspokajanie i rozwijanie potrzeb czytelniczych społeczeństwa oraz upowszechnianie wiedzy i rozwoju kultury. Następną grupę stanowiły biblioteki naukowe, do których zaliczamy m.in. Bibliotekę Narodową, biblioteki Polskiej Akademii Nauk, biblioteki szkół wyższych i inne wymienione w rozporządzeniu Ministra Kultury i Sztuki, których zbiory tworzą narodowy zasób biblioteczny.⁵ W dalszej kolejności pod względem liczebności placówek w Polsce są: biblioteki fachowe, pedagogiczne, fachowo-beletrystyczne, ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz towarzystw naukowych.

W 2011 r. działało 8290 bibliotek publicznych wraz z filiami, jednak ich liczba z roku na rok maleje. W 2010 r. zanotowano spadek o 50 placówek bibliotecznych, a w 2011 r. zlikwidowano kolejne 52 placówki. Najwięcej bibliotek ubyło w województwie małopolskim (12), podkarpackim (11) i dolnośląskim (8).

W miejscowościach, w których nie ma placówek bibliotecznych funkcjonują punkty biblioteczne. Prowadzone są zazwyczaj społecznie, a udostępniane materiały pochodzą z bibliotek macierzystych lub filii. W 2011 r. ich liczba zmniejszyła się o 4,7% w stosunku do roku poprzedniego i obecnie wynosi 1369 punktów.

W 2011 r. księgozbiór bibliotek publicznych liczył 132,5 mln woluminów, tj. o 0,5% mniej niż przed rokiem. W podobnym stopniu zmniejszyła się również liczba czytelników w tych bibliotekach.

W 2011 r. co najmniej jedną książkę wypożyczyło 6,5 mln osób. Struktura czytelników według wieku nie zmieniła się w porównaniu z rokiem poprzednim. Najwięcej czytelników aktywnie wypożyczających zarejestrowano w grupie wiekowej 25 - 44 lata (26,1% ogółu czytelników) oraz dzieci i młodzieży do 15 roku życia (24,9%), natomiast najmniej liczną grupę czytelników stanowiły osoby powyżej 60 roku życia (7,8%). Struktura czytelników według zajęcia - podobnie jak w roku ubiegłym nie uległa zmianie, wśród czytelników najliczniejszą grupę stanowili uczniowie (40,1%).

Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz w bibliotekach publicznych wzrosły w 2011 r. zaledwie o 0,4% w stosunku do roku poprzedniego. W 2011 r. biblioteki publiczne zanotowały 120,4 mln wypożyczeń na zewnątrz. Zdecydowanie mniej (o 9,8%) osób, w porównaniu do 2010 r., skorzystało z udostępnień księgozbioru na miejscu (25,5 mln).

Wskaźnik wypożyczeń księgozbioru w Polsce na jednego czytelnika w 2011 r. wynosił 18,6 wol. Najwyższy wskaźnik występował w województwach: wielkopolskim (20,7), podlaskim (20,4) oraz dolnośląskim (20,0), natomiast najniższy w województwach: mazowieckim (15,8), małopolskim (16,2) i pomorskim (17,9).

Analizując poziom czytelnictwa i wypożyczeń na zewnątrz w mieście i na wsi można zaobserwować, iż pomimo dwukrotnie większej liczby bibliotek na wsi (5480) w stosunku do miast (2810), liczba czytelników na wsi była prawie trzykrotnie mniejsza i wyniosła 1,6 mln (tj. 110 czytelników aktywnie wypożyczających na 1000 ludności), a w mieście – 4,8 mln (tj. 208 czytelników aktywnie wypożyczających na 1000 ludności). Podobne proporcje dotyczyły wypożyczeń księgozbioru w woluminach. Na wsi liczba ta wyniosła 32,4 mln (tj. 2167 wypożyczeń 1000 ludności), a w mieście - 88,0 mln (tj. 3786 wypożyczeń na 1000 ludności). Wskaźnik wypożyczeń na wsi (19,7 wol. na 1 czytelnika) był nieco wyższy niż w mieście (18,2).

⁴ 12 Wojewódzkich Bibliotek Publicznych pełniło równocześnie rolę bibliotek publicznych i naukowych, a 1 Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka – biblioteki pedagogicznej i naukowej.

⁵ Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 19 marca 1998 r. w sprawie zasad i trybu zaliczania bibliotek do bibliotek naukowych oraz ustalania ich wykazu.

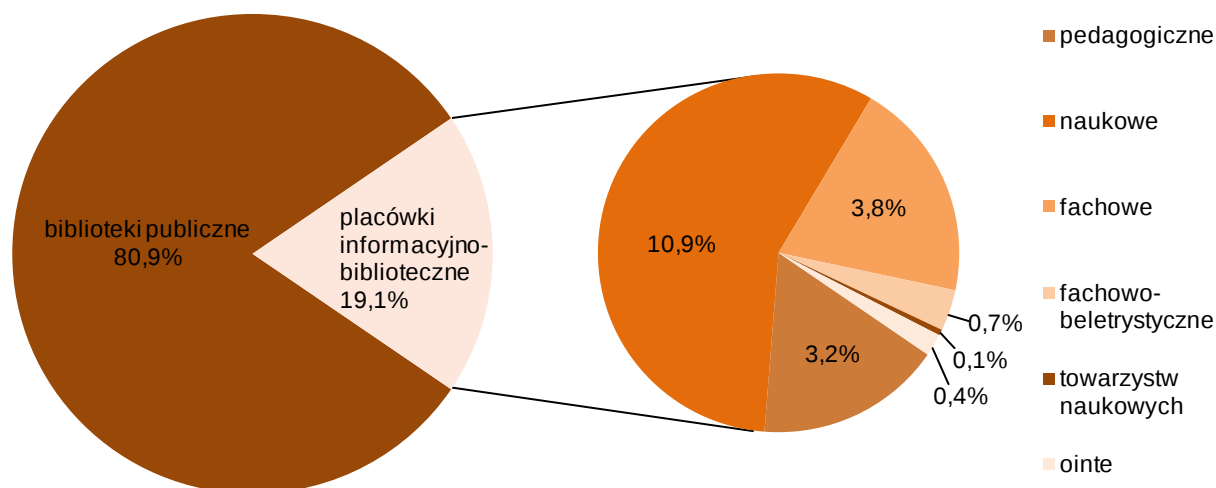
Spośród placówek informacyjno-bibliotecznych w 2011 r. działało: 1121 bibliotek naukowych, 387 bibliotek fachowych, 327 pedagogicznych wraz z filiami, 72 fachowo-beletrystyczne, 39 ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz 16 bibliotek towarzystw naukowych.

W porównaniu z 2009 r.⁶ nastąpił wzrost liczby bibliotek naukowych o 65 placówek. W 2011 r. najwięcej bibliotek naukowych znajdowało się na terenie województwa mazowieckiego (190), województwa śląskiego (173) oraz małopolskiego (163). Natomiast najmniej bibliotek usytuowanych było na obszarze województwa lubuskiego (8), podkarpackiego (13) oraz zachodniopomorskiego (14).

We wszystkich placówkach informacyjno-bibliotecznych liczba czytelników w porównaniu do 2009 r. uległa znacznemu spadkowi (o 22,7%) i wynosiła w 2011 r. 2,2 mln osób.

Niezmienne kształtują się proporcje czytelników poszczególnych rodzajów placówek. W 2011 r. najwięcej czytelników skorzystało z bibliotek naukowych (77,8%), następnie z bibliotek pedagogicznych (17,9%). Jeśli chodzi o czytelników bibliotek fachowych (najliczniejszych instytucji po bibliotekach publicznych i naukowych), to poziom czytelnictwa utrzymywał się na bardzo niskim poziomie – czytelnicy tych placówek stanowili niespełna 1,7% ogółu czytelników wszystkich placówek informacyjno-bibliotecznych.

Wykr. 5. Struktura bibliotek w 2011 r.
Stan w dniu 31 XII

W 2011 r. w placówkach informacyjno-bibliotecznych obniżył się poziom wypożyczeń na zewnątrz i na miejscu. Liczba wypożyczeń na zewnątrz wynosiła 21,0 mln (spadek o 3,3% w porównaniu z 2009 r.).

Co trzecia biblioteka w Polsce umożliwia osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich wejście do budynku, natomiast co piąta posiada udogodnienia wewnątrz budynku.

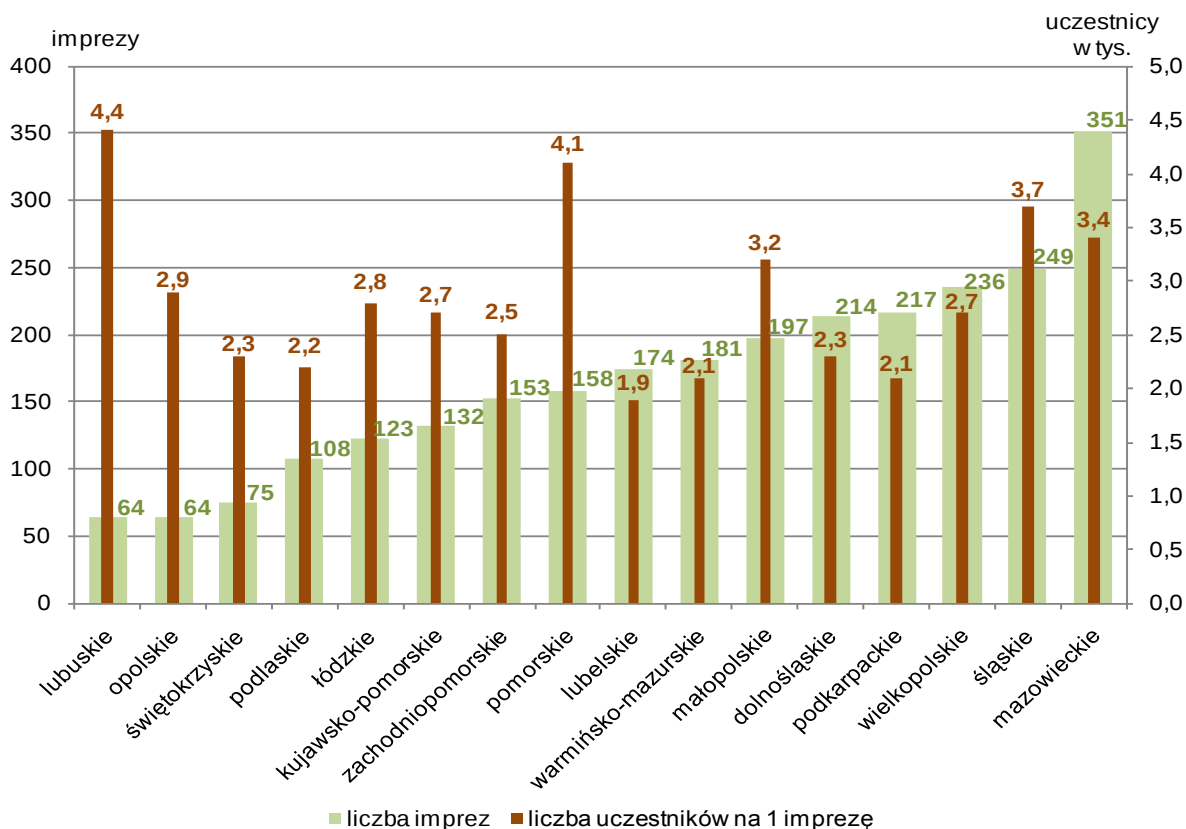
Najlepiej przystosowane dla potrzeb niepełnosprawnych czytelników były biblioteki naukowe, prawie 60,0% z nich przygotowało wejścia do budynku dla osób na wózkach inwalidzkich. Niestety w dalszym ciągu znikomy procent bibliotek (3,1%) posiada urządzenia dla użytkowników niewidzących i słabowidzących. Na 318 bibliotek wyposażonych w tego typu urządzenia - 158 to biblioteki naukowe.

⁶ Do 2011 r. badanie było realizowane co 2 lata.

Masowe imprezy artystyczno-rozrywkowe

W 2011 r. w Polsce odbyło się 2,7 tys. masowych imprez artystyczno-rozrywkowych⁷, w których wzięło udział 7,6 mln osób - przeciętnie w jednej imprezie uczestniczyło blisko 3,0 tys. uczestników. Organizatorem 81,1% tego rodzaju przedsięwzięć były osoby prawne.

Wykr. 6. Masowe imprezy artystyczno-rozrywkowe oraz uczestnicy według województw w 2011 r.

Najwięcej imprez artystyczno-rozrywkowych zostało zorganizowanych w województwie mazowieckim (13,0%), śląskim (9,2%) oraz wielkopolskim (8,8%), a najmniej – w województwach: lubuskim i opolskim (po 2,4%) oraz świętokrzyskim (2,8%). Natomiast pod względem wielkości imprez artystyczno-rozrywkowych, tj. liczby osób uczestniczących w 1 imprezie, wyróżniały się województwa: lubuskie (4,4 tys.), pomorskie (4,1 tys.) oraz śląskie (3,7 tys.), w których odbywają się corocznie największe imprezy w kraju.

W 2011 r. spośród ogółu masowych imprez artystyczno-rozrywkowych, co drugą stanowił koncert, przy czym 72,1% wszystkich imprez muzycznych zorganizowanych zostało na terenie otwartym. Oprócz koncertów odbyły się m.in. festiwale, przedstawienia i spektakle oraz wiele imprez łączonych, np. kabaret i pokaz filmowy.

Największą popularnością cieszyły się imprezy z wolnym wstępem, w których wzięło udział 62,6% ogółu uczestników. Pod tym względem wyróżniło się województwo podkarpackie (81,7% uczestników wszystkich masowych imprez artystyczno-rozrywkowych) oraz podlaskie (80,4%). Tylko w województwie opolskim większa liczba uczestników brała udział w imprezach z płatnym wstępem.

⁷ O imprezach masowych można mówić wtedy, gdy liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób w obiekcie będącym budynkiem wynosi nie mniej niż 500, a w obiekcie niebędącym budynkiem – nie mniej niż 1000. Organizatorem takich imprez, po otrzymaniu stosownego zezwolenia, może być zarówno osoba fizyczna, osoba prawna, jak i jednostka nieposiadająca osobowości prawnej, a miejscem przeprowadzenia – teren otwarty lub obiekt zamknięty. Najczęściej masowe imprezy artystyczno-rozrywkowe mają formę koncertów, festiwali, przedstawień i spektakli.